סיפורו של יהושע קטוביץ'

מנהל בנק קופה חקלאית בראשון לציון, חבר ועדת הבטחון, איש הצ"ב.

„בוא תקבל נשק!"

● למה לא התחסלה הוועדה אחרי קום המדינה? ישנן שתי סיבות: א) היא לא פעלה מאומה משך שנים אלה ר"ב) עד היום הזה לא קיבלה שום הוראה, משום מוסד אחרא, להתחסל. אני לא בטוח שבכל המקומות האחרים בארץ התחסלו הועדות — על כל פנים, אם עשו זאת, זה היה כדי להעביר את החוכית שלהם לעיריות. כאן נשארנו עם כסף ורכוש. לקחנו על עצמנו את התפקיד לחסל את הכל ובהכנסות להנציח את כני ראשון שנפלו במלחמה. חכל שהפריעו לנו כאמצע.

יש כאן שאלה אם בכלל היינו רשאים להמשיך. ובכן, באוקטובר 1949 — שנה וחצי אחרי קום המ"דינה — שילמה לנו העיריה 700 לירות, על חשבון הכסף שגבתה עבורנו אז: מיל על כל קוב מים, לצרכי הבטחון.

עכשיו ניקח את שאלת הג"יפ שלי. כשגמרו הקרבות נשארו לרשות ועדת הבטחון שלושה כלי רכב: שני סנדרים גדולים וג"יפ אחד. את הסנדר הראשון מסרנו לעיריה, ללא תמורה. את השני מכרנו לתושב ראשון ב־425 לירות. גם את הג"יפ רצינו לתת חינם לעיריה. ראש ה"ע ר, ד"ר אוסטושינסקי, שלח מומחים לבדוק אותו. הם בדקו והוא החליט שהוא לא רוצה את הג"יפ — אפילו אם נשלם לו כסף. אין פלא: ל„ג"יפ הזה היו ארבעה גלגלים וכ"מה חתיכות ברזל. לא היה לו מנוע.

לא היה לו שאסי. בכלל — הוא נ"ראה כפי שנראה ג"יפ אחרי שעלה על מוקש. דבר שהוא באמת עשה, כשהיה בידי צה"ל.

הוועדה הציעה אותו למכירה. ה"מחיר שהצעתי אני היה הגבוה ב"יותר שהוצע: 50 לירות. יש לי בידי קבלה מספר 350569 מהרכוש הנטוש. היא מוכיחה ששילמתי להם עשר לירות תמורת שאסי.

שילמתי 176 לירות למשרד האו"צר כמס מותרות. קניתי מנוע ב־52.5 לירות. קניתי הגה, קפיצים, בורכסות, זכוכיות, בסך הכל עלה לי העסק אלף ומאה לירות. באותו זמן מכרו ג"יפים בשוק ב־500 לי"רות.

למה בכל זאת קניתי אותו? כי אז לא הירשו לסתם אדם להחזיק ג"יפ. רק גופים מעטים יכלו לקבל רשיון. למעשה, קניתי את הרשיון — לא את הג"יפ. זו גם הסיבה ש"השארתי אותו על שם הוועדה. לא חינם, חס וחלילה. כשהיה צורך לנסוע בשליחויות של ועדת הבט"חון היו משתמשים בג"יפ שלי.

עד שנכנסתי לענין של פירוק נמרוד. קובל ושני שותפיו באו ל"משרדי, כאן בבנק, וערכנו ישיבה כדי למצוא מוצא של פשרה ביניהם. כשגמרנו היתה השעה מאוחרת. ערכתי את כתב הפשרה במו ידי ו"שלושה השותפים חתמו עליו. אני ושני המפשרים האחרים חתמנו כ"עדים.

למחרת בבוקר הופיעו במשרדי קובל ושותפו אליהו ברניצקי. תן לנו את כתב הפשרה," הם ביקשו. „אנחנו צריכים להראות את זה ל"עורך הדין שלנו." כמובן, התנגדתי. היה זה ההעתק היחידי של המסמך והוא הושלש בידי כנאמן. הצעתי להם לחזור למחרת, אבין להם הע"תקים נוספים. הם אמרו שהענין דחוף ובקשו רק לעיין במסמך.

יצאתי אליהם ונוכחתי שעה ש"ברניצקי החל מעתיק את תכנו. פת"אום קראה לי הפקידה ואני יצאתי מן החדר. כשחזרתי, לא היה א"מסמך, לא קובל ולא ברניצקי.

רצתי החוצה והתחלתי לצעוק. לא היה אף אחד שם. הלכתי מיד למש"טרה והגשתי תלונה על הוצאת מס"מכים במרמה. ורק אז נזכרתי ב"משפט שקובל אמר כשיצאנו מישת הפשרה: „אני עכשיו אהיה שותף בג"יפ שלך." הוא כנראה התרגז מכך שבפסק הדין בפירוק נמרוד הוענק הג"יפ של השותפות לאליהו ברניצקי ולא לקובל עצמו.

כמובן שמיד העברתי את הג"יפ על שם ועדת הבטחון אמרה שאולי המחיר היה נמוך מדי ולכן הוספתי עוד חמישים לירות.

איש גם לא הזכיר את פרשת מכונית הדלק הגדולה שנעצרה ביום ששי ליד פתח הבנק ובחור ניגש אלי ואמר לי: „אתה יהושע קטוביץ? בוא תקבל נשק!"

המחסנאי לא היה שם ולא ידעתי הכן לשים את הנשק. פניתי לכל המפקדים. אבל לאיש לא היה איכפת. „תסתדר איך שאתה רוצה," אמרו לי. הכנסתי את זה לחדר פרטי, לתוך הבנק. היה זה יום הששי שלפני השבת השחורה של 29 ביוני. קובל היה אד באמריקה.

סיפורו של משה גבין

ראש עיריית ראשון לציון, חבר ועדת הבטחון, איש מפא"י.

„בשבילי הענין גמור!"

● הענין אינו אישי. הוא ענין צבורי ממדרגה ראשונה. הוא רק התעורר אגב סיבות אישיות. לא נכון לראות את ועדת הבטחון של אז כסתם אוסף של ארבעה אנשים. כי מלבדם היו לה עוד שני חברים, שהיתה להם זכות הכרעה בתוקף תפקידם: ראש העיר ומפקד המקום. כשפרצו המאורעות לא יכולנו לשלב זרועות ולחכות שמישהו ירחיב את סמכויותינו. אמבולנסים החזירו חרר גים העירה, היו חששות לבטחונה של ראשון. נאלצנו לעסוק ברברים שאינם מענינה של וועדת בטחון רגילה.

במקומות אחרים בארץ טפלה ב"ענינים אלה ועדת מצב. היא קבעה את הקו הכללי והשאירה את ענייני הבטחון לועדת הבטחון. גם פה הוקמה ועדת מצב. אבל, מסיבות שלא רצוי לדבר עליהן לא יכלה לס"עול.

הסיבות? נו... ראש העיר היה ד"ר אוסטושינסקי... בראש ועדת המצב היה מיכאל לוין... נו... בכלל — אין צורך לדבר על זה. הוועדה לא יכלה לפעול. היא התפרקה. ה"ענינים שלה עברו בחלקם לידי ה"מועצה המקומית, השאר עשתה ועדת הבטחון. היינו מיוצגים בכל שרות: שמירת פרדסים, סיפול ב"משפחות, אגירת מלאי.

כשבאה הדרישה, אחר כך — הר"בה זמן אחר כך — לערוך חקירה, לא היה שום עיכוב. לא עשיתי שום נס ון לטשטש את הענינים. הוקמה ועדת חקירה והיא עבדה קרוב ל"תשעה חדשים. זה אמנם הגיע באי"חור לדיון במועצת העיריה.

כעת אני רואה את הפרשה מחו"סלת מבחינה צבורית. ייתכן שמי"שהו יראה עוד לעשות משהו. על כל 5 נים חברי ועדת הבטחון בעצמם היו והינם מעוניינים ללבן את כל הבעייה. הם פנו בעצמם למבקר ה"מדינה שיבוא ויבדוק את הפרשה. הוא החליט שאין זה מענינו.

סיפורו של מרדכי אגוזי

מרכז קופת חולים כ"רים, חבר ועדת הבטחון, איש מפ"ם.

„אנשים מכירים אותנו!"

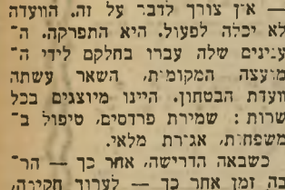

● כן. אינני מפחד לומר זאת: כל הענין הוא ענין אישי של אדם כלתי־אחראי הקורא לעצמו מפקד. מפקד שפיקד על מלחמת העצמאות מארצות־הברית, בזמן שאנחנו כאן עשינו את שלנו! אמנם לא הייתי בצבא אז כי לתמהוני גליתי שאני נחשב כמעל לגיל הגיוס. 36 שנים חי אני בארץ. ותמיד נתתי את חלקי — מתקופת טרומפלדור בגליל הנני איש השרות.

כשפסח איים על מר קטוביץ' לע"שות לו צרות עם הג"יפ שלו קמנו להגן על ו וזו כנראה הסיבה שבג"ללה החליט להשביץ אותנו. הוא בחר בא גון ותיקי ההגנה ככלי ל"מטרה זו.

קובל ניצל אותו. כל הזמן הוא הפ"ע כדורש־צדק בשם הארגון. ב"חקירה הפומבית שהיתה, התרגשתי מעט, לכן לא זכרתי את כל מה ש"ה ה לי לומר. לא אמרתי שמר קטו"ביץ' נדהם כששמע את כל הפרשה ושהוא בא אל ראש העיר ואמר: „הנני מוכן להחזיר את הג"יפ." לא הזכרתי גם כי אני הייתי האיש שאמר: „כן! תהיה חקירה פומ"בית!"

קובל בח־בשיטה של האדם ה"צועק „תפסו את הגנב! תפסו את הגנב!" כדי ליצור רושם ברחוב, מתוך חשבון שמשהו יידבק בנו. אבל אנשים מכירים אותנו. הנני כפי שהייתי. אין לי עדיין שום ארמון.

טענו שאין מיסמכים. מה זאת אומרת, אין מיסמכים? כל פרוטה שהוצאנו, הוצאנו בצ"יק.

למה בכל זאת המשכנו לפעול אחרי קום המדינה? הסיבה, יא פשוטה: כל מי ש"צה לקבל עבו"דה או משרה ממשלתית, ביקשו מ"מנו להוכיח שהיה חבר ההגנה. אז באו אל נו חברי השורה וביקשו תעודות. הפנינו אותם קודם למפק"דים שלהם, ואחר כך נתנו להם את התעודות. כך זה התגלגל, מענין אחד לשני, ואנחנו נשארנו לעבוד. למען החברים.

בכלל — זוהי עלילת דם עד ל"זועה! עד מתי יוליך קובל זה את הציבור ושולל ברוב מלבלבל עם כל"

אז שאלתי אותו: „מר פסח, האם כשחזרת ארצות־הברית קנית את ה"רהיטים במגדל אשקלון במיכרז פומבי?"

קובל: „יש לי קבלה!"

אני: „אמרתי — ק נ י ת..."

שין! הוא משמיץ את ראשי הצי"בור שלה. אמרתי לו זאת בפירוש בחקירה הפומבית. הוא דיבר על מכרזים פומביים למכירת הרכוש.

סיפורו של אבנר דוידזון

מפקד מוחיקי ראשון לציון, נציג ארגון נחיקי ההגנה, איש הצ"ב.

„מלכלכים את שמנו!"

● אני יליד ראשון, וראשון יקרה לי. מגיל 27, כמשך 26 שנים, היו חיי קודש להגנה. הייתי מפקד החכל ומתחת ידי עברו כל הראשונים הצעירים שהיום הם קצינים בצה"ל. כשפרצו המרבות יכולתי להשאר בבית, אבל משהו לא הניח לי לעשות זאת. עזבתי את אשתי ואת שלושת ילדי ויצאתי לחזית. חזרתי עם כדור בבטן ואני עכשיו נכה 85 אחוז. אבל אין לי טרוניות.

הבטחון תבעתי דו"ח, כי רציתי שכל הענינים האלה יהיו ברורים וידועים.

הר ב בענין נמ ד אינו מעניין אותי כלל. ענין אותי רק לדעת מה עשתה ועדת הבטחון, אותו גוף צי"בורי, בנ הול ענני הציבור. מסק"נות ועדת החקירה הן הוכחה מוח"לטת של אשמת אנשי ועדת הבטחון. לא אשמה פלילית, כי אם אשמה צי"בורית. כזה היה צריך הענין להס"תיים. כל מה שבא אחר כך רק הו"סיף בוץ לשמה הטוב של ראשון. זה רק הטיל אור מכוער על פרשה גדולה, פרשה קדושה — פרשת התלכדות היישוב לקראת מלחמת ה"

על כן ברורה עמדתי. כשהושמ"

„לאן הלך הכסף?"

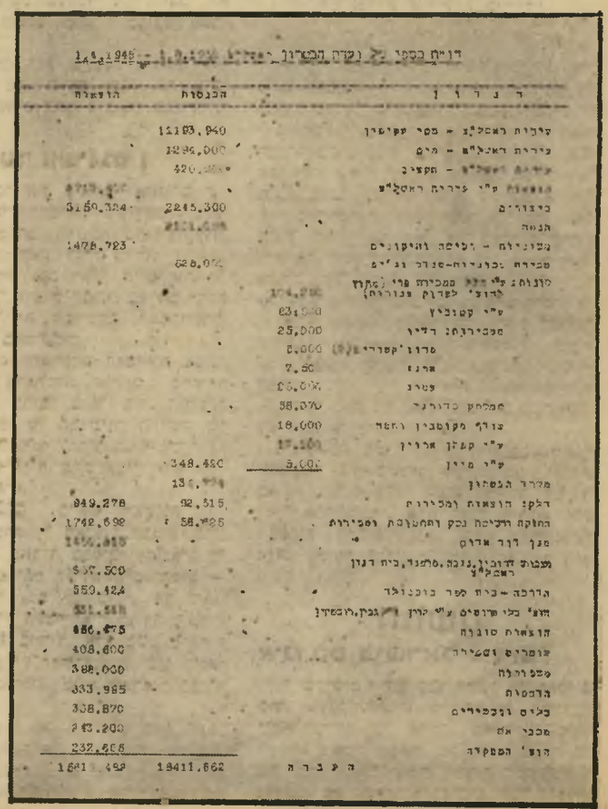

ר נ ר ו ן	הכנסות	הוצאות
עיריות ראשל"צ – מס עקיפין	12183,940	
עיריית ראשל"צ – מים	1236,000	
עיריית ראשל"צ – תקציב	420,000	
[illegible]		
ביטוחים	2245,300	3150,324
הנשה		
משכורות – רפיסה וחיקונים		1478,723
מכירת מכונות-סנדר וג'יפ	628,000	
מלוות: מכירת מרי לקרקע לדוד לפרוק מכונות)	174,000	
עלי קטוביץ	63,500	
מכירת הדיר	25,000	
מרוז'קפורה (?)	8,000	
ארנון	7,500	
עטרי	63,000	
מחלקת כדורגל	58,000	
צוות מקומבין ראשון	18,000	
עלי קצין אלרון	17,100	
עלי מיין	5,000	348,480
מכרז הנסיון		136,[illegible]
הלקי הוצאות ומכירות	92,515	949,278
הוצאת הכיסה נכס ותחבורה ומכירות	58,[illegible]	1742,692
מגן דוד אדום		[illegible]
מכונות הרוכון, נגנה, מלאכה, בית דגון ראשל"צ		507,500
הדרכה – בית ספר בוכנולד		550,424
חצי כלי מרוסים עלי קרן [illegible]		[illegible]
הוצאות סוגנה		886,475
עובדים ומכירה		408,600
מסלולה		388,000
הדפסות		333,985
כלים ונכסיים		308,870
מכבי אש		243,200
הוצ' הפקדה		232,[illegible]
	1641,[illegible]	18411,862
	ה ע ב ר ה	

זהו המיסמך שסביבו התחוללה הסערה. הוא מראה יתרה של 1201.774 ל"י שהועברה לעיריה, להנצחת זכר חללי ראשון לציון כמלחמת העצמאות.